Novi list, 10.11.2015, str. 38, A3

Evidencijski broj / Article ID: 16157643
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

ZAGREBAČKE PREMIJERE DVIJE PREDSTAVE POSTAVLJENE

»BELLA FIGURA« I »

O pobunjeničkim originalima i falsifikatima

Teško je zamisliti tekstove i izvedbe koji bi stajali u tako oštrom kontrastu kao »Bella figura« u HNK-u i »Hinkemann« u ZKM-u, a i na razini režije u pitanju su dijametralno suprotni pristupi

Dozvolite da uspoređim dvije premijerne predstave koje su se pogledima zagrebačke publike otvorile gotovo istovremeno. Prva je »Bella figura« (2014) francuske autorice Yasmine Reza u režiji Borisa Liješevića, izvedena u zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu. Druga je »Hinkemann« (1923) Ernsta Tollera u režiji Igora Vuka Torbice i dramaturgiji Katarine Pejović, uprizorena na velikoj pozornici Zagrebačkog kazališta mladih.

Teško je zamisliti tekstove i izvedbe koji bi stajali u tako oštrom kontrastu kao ova dva komada. Jer dok HNK-ova premijera kalkulirano slavi i preuzima vrijednosti učmale buržujske dokonosti i praznine, kao i pripadajuće obrede razmaženog, kmečavog svađanja i djetinjastih međusobnih urlikanja odraslih osoba pred vratima i za stolom luksuznog restorana (ponašanje prepuno floskula »hirovite žudnje« kakvo već dekadama proizvodi kazališna ispostava Mani Gotovac), ZeKaeM-ova predstava bavi se onima koji bolno stradaju bez posla i bez perspektive ikakve večere, naposljetku dokidajući i svoj apetit i sami sebe. ZeKaeM-ov protagonist je ratni bogalj Hinkemann, osuđen gristi vratove štakora i miševa za cirkusku nadnicu.

Suprotni pristupi

Znakovito je da intendantica HNK-a Dubravka Vrgoč u tekstu iz programske knjižice pri tom smatra da upravo HNK-ova predstava prikazuje našu »svakodnevicu«. Za razliku od Vrgoč, ne poznajem hrvatsku većinu koja se hrani u skupim restoranima. Smatram da ZeKaeM-ova predstava nešto točnije pretpostavlja da je u suvremenoj Hrvatskoj mnogo više gladnih i žudnje lišenih Hinkemanna, negoli uspješnih poduzetnika s viškom libida.

I na razini režije u pitanju su dijametralno suprotni pristupi: Igor Vuk Torbica u ZeKaeM-u eksperimentira i riskira u doslovce svakom prizoru. Liješević, pak, u HNK-u igra na sigurno, malograđanski slijedeći malograđanštinu. Više se u otmjenom HNK-u raspravlja o tome da jedne »očaravajuće« štikle koštaju 490 eura (slijede uzdasi divljenja), nego o tome da je jedan od likova preljubnika (možda) pred bankrotom. Jest da su Rezini likovi »iznervirani« svojom građanskom i bračnom prazninom zbog koje se ne prestaju svađati do točke iznemoglosti, ali čitava se pričica raspada od viška povlaštenih trivijalnosti i uopće trivijalnosti povlaštenog načina života.

GRABARIĆ I RUSHAIDAT

Ozren Grabarić maestralno iz/vodi cirkusku točku, a izvedba Rakana Rushaidata može vas rasplakati

HNK-ova glumačka ekipa (novopridošla Ksenija Marinković, Olga Pakalović, Lana Barić, Milan Pleština i Dušan Bućan) naginju se izvedbeno prema komediji običaja, izvodeći je duhovito, spretno i mimetički točno (rivalstvo lijepih žena u kratkim suknjama zabavica je mnogih muških barova diljem svijeta), ali u konačnici je dojam predstave posvemašnja ispraznost. Redateljska odluka da zidove Pokusne dvorane HNK-a gdje predstava igra, drapira plavom bojom dok je sama pozornica neka vrsta ringa oko kojeg sjedi publika, također je stoput prožvakani inscenacijski postupak.

Kako intendantura Dubravke Vrgoč i njezina ravnatelja drame Ivice Buljana uzima maha, sve je jasnije da oboje složno grade estetiku »malog prigovaranja i velike poslušnosti« (sintagma Immanuela Kanta iz 1784. godine), odnosno kri-

Foto HNK

Ksenija Marinković, Olga Pakalović, Lana Barić i Dušan Bućan u prizoru predstave »Bella figura«

Novi list, 10.11.2015, str. 39, A3

Evidencijski broj / Article ID: 16157643
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

SU GOTOVO ISTODOBNO U HNK-u I ZKM-u

HINKEMANN«

Foto ZKM

Velike uloge – Ozren Grabarić i Rakan Rushaidat u predstavi »Hinkemann«

tike koja tu i tamo zalaje, ali nije u stanju ni ugristi, ni scenski razobličiti sustav koji je omogućava. Budimo realni: to se ipak ne bi povoljno odrazilo na status središnje institucije hrvatskog snobovluka – »prestižnog« HNK-a. Maksimum političkog angažmana koji si HNK tandema Vrgoč/Buljan dopušta su salonske rasprave pod nazivom »Filozofski teatar«, u kojima ima isto onoliko malo teatra i isto onoliko minimalno filozofije (ako filozofiju i teatar definiramo kao suprotnost općim mjestima), koliko i na samoj pozornici HNK-a oskudijevamo originalnim umjetničkim istraživanjima.

Maestralne izvedbe

Govoreći, pak, o ljudskim originalima, Ernst Toller kao autor drame »Hinkemann« ostao je zapamćen kao traumatizirani pjesnik i vojnik Prvog svjetskog rata, student izbačen sa sveučilišta, vođa radničkih štrajkova, prijatelj i štićenik sociologa Maxa Webera, čelnik eksperimenta pod nazivom Bavarska Sovjetska Republika, politički zatvorenik, emigrant, autor »socijalističkih« knjiga koje nacional-socijalistička Hitlerova partija zabranjuje i spaljuje, brat koji svoju obitelj gubi u logorima, autor nerealiziranih scenarija i zapaljivih drama, samoubojica. Na ZKM-ovoj pozornici osjećamo i redateljsko i glumačko poštovanje prema svim ovim Tollerovim poslanjima.

Glumci nas uvodno pozdravljaju usporenim izdvajanjem iz grupe, fiksiranjem publike pogledom i polaganim lijeganjem na drveni pod. Rakan Rushaidat u roli Eugena Hinkemanna ili čovjeka koji je u Prvom svjetskom ratu ostao bez genitalija ujedno je i posljednji čovjek koji se izdvaja iz grupe. On (više) ne može podnijeti nikakvo nasilje, ali ono kulja iz njega i nehotice, posebno prema supruzi Greti (Mia Biondić), za koju vjeruje kako je ne može ni zadovoljiti, ni usrećiti.

Hinkemann se najviše od svega boji ljudskog podsmijeha i zato režija izvanredno pažljivo gradi prizorišta kolektivne poruge, koja kulminiraju i na neobičan način prelaze u svoju suprotnost tijekom cirkuske točke koju maestralno iz/vodi Ozren Grabarić kao Majstor ceremonije. Jer ako je Rushaidatov Hinkemann dobrodušan i velikodušan, ali iznutra posve slomljen čovjek, onda je Grabarićev ceremonijalmeštar jedina osoba čija je osjetljivost prkosno preživjela užas poniženja – i to ironizirajući ih i nadopisujući novim uprizorenjima. I dok Rushaidat igra svojevrsnu posvetu muškarcu koji je jedino imao snažno tijelo i povjerenje u svoj goli život, gubitkom muškosti izgubivši sve što je smatrao vrijednim užitka i poštovanja, Grabarić igra transrodnu osobu koja se usuđuje nadmudriti i ismijati čitav ciničnu sustav tobože fiksnih društvenih, pa onda dakako i seksualnih uloga.

Rushaidatova izvedba može vas rasplakati. Užasan je ponor unutarnjeg kraha iz kojega nam se obraća ovaj karizmatični glumac. Grabarićeva, pak, izvedba parodira toliko široku paletu apsolutističkih i vladarskih impulsa (od onih robovlasničkih surovih i svodnički raskalašenih do naizgled pristojnih političkih govornika kojima vjetar odnosi papire tijekom čitanja »važnih priopćenja«) da joj možemo priznati status ironiziranja čak i same ironije, odnosno naglašavanja da ne postoji poredak označavanja ljudskih bića »ništavnima« koji ne bismo mogli pretvoriti i u suprotnost poruzi.

Zahvaljujući upravo Grabarićevoj kompleksnoj izvedbi, »Hinkemann« dobiva osobitu vrstu svečanog pathosa na razmeđi istodobno fantastičnog i dokumentarnog, sardoničnog i potresno tužnog. Njegova zaigranost kojom diže zastor kao da je u pitanju težina koju uspravlja dizač utega ili kojom namiguje Hinkemannu kao gladijatorski sudrug, nikada nisu lišeni skepse prema svemu »očitom«.

Glumačka posvećenost

Tragičnost predstave stoga se na trenutke priklanja groteski, primjerice u fenomenalno gorkim glazbenim citatima Nenada i Alana Sinkauza, u kojima se glazba šezdesetih godina prošlog stoljeća pretvara u ples mrtvaca s odjekom Vijetnamskog rata, zvukom helikoptera i s bejzbol lopticom u obliku ljudskog srca, a onda se opet vraća u male portrete ljudskih poraza.

Preciznom promatračkom inteligencijom društvenih okrutnosti i s velikom glumačkom posvećenošću detaljima napravljene su uloge u interpretaciji Frana Maškovića (Paul), Milice Manojlović (Lotte), Dade Ćosića (Max i ratni drug), Jasmina Telalovića (Michel, svodnik, prvi pas), Petra Leventića (Asistent), Milivoja Beadera (Peter, ratni drug), Vedrana Živolića (Svećenik, pas), Marice Vidušić Vrdoljak (Christa, prostitutka), Doris Šarić Kukuljice (Hinkemannova majka) i Nađe Perišić Radović (druga prostitutka).

Ansambl ZeKaeM-a bespoštedno rastvara i »naživo operira« unutarnja razaranja »Hinkemanna«, pri tom ni prema sebi ni prema likovima ne pokazujući milosti te igrajući trosatnu dramu na jednako toliko surovo ogoljenoj i većinom praznoj drvenoj pozornici (scenograf: Branko Hojnik). »Hinkemann« je stoga svojevrsna izvedbena poezija, isto onoliko bliska ekspresionističkom kriku, koliko i postmodernoj radikalnoj skeptičnosti. Nipošto je nemojte propustiti.

Nataša GOVEDIĆ

Presscut d.o.o. -- Domagojeva 2, 10000 Zagreb, Croatia -- tel.: +385 1 4550 385, fax.: +385 1 4550 407 -- www.presscut.hr -- helpdesk@presscut.hr